

UCHWAŁA NR 46/11
RADY GMINY OPATÓWEK
z dnia 23 marca 2011 r.

w sprawie: przyjęcia do realizacji Gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2011-2020- program wchodzący w skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami/ w związku z art. 17 ust. 1 pkt 13, art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej /Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami/ Rada Gminy Opatówek uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2011-2020 program wchodzący w skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Program realizowany jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku.

§ 3. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Opatówek.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Gminny program profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2011-2020

I. WSTĘP

Decentralizacja funkcji społecznych państwa związana z reformą systemu administracji publicznej w 1990 r. wprowadziła zasadnicze zmiany w funkcjonowaniu w Polsce systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W wyniku tych zmian opieka nad dzieckiem i rodziną stała się integralną częścią szerokiego systemu polityki społecznej, w którym do zadań gminy należy zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodzin i dzieci mieszkających na jej terenie. Gmina ma obowiązek tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Natomiast zadania specjalistyczne jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom poza rodziną - powierzono powiatom.

W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z uwagą i w sposób szczególny. Dzieje się tak przede wszystkim dlatego, że dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i szerzej rodziny w naszym kraju daleka jest od stanu zadowalającego. Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest budowanie lokalnych systemów profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Niniejszy dokument opracowany zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (DZ. U. Nr 175 z 2009 r. poz. 1362 z późn. zm.) - art. 17 ust. 1 pkt 13 ma wzmacniać pozycję dziecka i rodziny na terenie gminy. W programie opieki nad dzieckiem, który będziemy definiowali jako te obszary usług społecznych, których zadaniem jest tworzenie możliwości i poprawa warunków optymalnego rozwoju dziecka, wspieranie funkcjonowania rodziny oraz wyrównanie dysfunkcji w zachowaniu osób będących w trudnej sytuacji społecznej zaplanowano realizację szeregu zadań.

Planowanie działań w niniejszym dokumencie oparto na kilku cechach charakterystycznych obejmujących:

1. Zachowanie równowagi między ochroną dziecka a utrzymaniem rodziny.
2. Respektowanie punktu widzenia rodziców.
3. Model negocjacyjny jako zasada pracy z rodzinami dzieci o specjalnych potrzebach.
4. Zwracanie uwagi na kwestię praw dziecka i ich respektowanie.
5. Troska o zachowanie właściwej proporcji.

Rodzicielstwo uznawano dotąd za izolowany i jednokierunkowy proces, ograniczający się do wychowania dzieci przez rodziców. Jeśli nastawienie rodziców wobec dziecka nie było pozytywne lub jeśli brakowało im wiedzy bądź umiejętności pedagogicznych i sprawy przybierały zły obrót, społeczeństwo uznawało rodziców za winnych, a dzieci trafiały do placówki opieki instytucjonalnej albo od rodziny zastępczej. Chociaż mówiło się o opiece nad dziećmi, w rzeczywistości była ona rozumiana raczej jako ochrona dzieci lub pomoc dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Istnieje wiele definicji rodziny. Rodzinę definiuje się jako związek naturalny między mężczyzną i kobietą przy jednoczesnym uznaniu powołania jej do rodzicielstwa. Uznawana jest na podstawie istnienia i funkcjonowania społeczeństwa. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje

współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Istnieje wiele typów rodzin. W każdej rodzinie mogą występować problemy socjalne, nie wynikające z nazwy danego rodzaju, rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychiczno-społeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych.

Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe. Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Jednym z głównych celów pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej i doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym także przemocą w rodzinie.

Wsparcie rodziny w utrzymaniu lub odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny.

Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Troska o dziecko, powinna być wypadkową promocji rodziny, dobro dziecka jest najlepiej zabezpieczone przez rodzinę, dlatego też rodzina powinna w pierwszej kolejności mieć możliwość samodzielnego zmiernienia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności.

Pomoc udzielona przez instytucje i organizacje pomocowe, powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

W sytuacji, gdy osoba, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać konieczne jest wsparcie ze strony odpowiedniej instytucji, przy czym istotne jest to, aby udzielana pomoc służyła odbudowie i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych. Pomoc powinna być nakierowana na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparcie osoby

w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych.

Szczegółowe zasady organizowania pomocy w rodzinie określone zostały w rozdziale 4 ustawy o pomocy społecznej - opieka na rodziną i dzieckiem. Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1/ poradnictwa rodzinnego
- 2/terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie zdolności do wypełniania jej zadań
- 3/ pracy socjalnej
- 4/ zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Należy pamiętać również o występujących w dzisiejszym społeczeństwie zjawiskach zagrażających współczesnej rodzinie tj. ubóstwo, bezrobocie, konkubinaty i inne związki, bieda, wzrost przestępczości, agresji, alkoholizm i inne uzależnienia, nietolerancja, sieroctwo społeczne. Powodują one, że rodzina dotąd prawidłowo funkcjonująca nie wypełnia podstawowych funkcji wobec własnych dzieci, nie zaspokaja ich potrzeb, nie respektuje praw, jakie przysługują najmłodszym jej członkom przez co przeradza się w rodzinę dysfunkcyjną.

Dysfunkcja całkowita oznacza kompletne niepowodzenie w realizacji zadań rodziny, które muszą zastąpić inne osoby i instytucje. Dysfunkcja częściowa oznacza trudności w realizacji niektórych jej funkcji. Najczęściej jest to funkcja wychowawcza i emocjonalna. Obie dotyczą kontaktów interpersonalnych, interakcji i więzi emocjonalnych między członkami rodziny.

Dlatego też każdy samorząd lokalny winien wspierać rodzinę w wypełnianiu swojej funkcji, między innymi poprzez utrzymywanie sieci placówek zapewniających opiekę i wychowanie w systemie dziennym bez konieczności opuszczania środowiska lokalnego, takich jak: świetlice środowiskowe, ogniska wychowawcze, świetlice socjoterapeutyczne i inne. To tylko w środowisku lokalnym możliwe jest organizowanie samopomocowych grup wsparcia. Należy podkreślić, że wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi i relacji w całej społeczności.

II. Diagnoza

Gmina Opatówek liczy 10.616 mieszkańców (stan na 31.12.2010r.). Spośród tej liczby 2.276 to dzieci i młodzież do 18 roku życia. Rodziny z dziećmi potrzebują szczególnego wsparcia ze strony władz samorządowych.

Statystyka mieszkańców Gminy wg wieku i płci - stan na 31.12.2010r.
(dane z ewidencji ludności Gminy Opatówek)

Wiek	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem:
0-2	184	156	340
3	61	59	120
4-5	104	117	221
6	38	57	95
7	58	48	106
8-12	266	294	560
13-15	220	170	390
16-17	156	132	288
18	75	81	156
19-65	3497		3497
19-60		3187	3187
> 65	535		535
> 60		1121	1121
Ogółem:	5.194	5422	10616

Świadczeniami w ramach pomocy społecznej i pracy socjalnej w 2010r. objęto ogółem 349 rodzin /1013 osób w tych rodzinach/, w tym rodziny z dziećmi 221 rodzin/ 885 osób w tych rodzinach/, rodziny niepełne - 42 rodziny / 161 osób w tych rodzinach/, rodziny emerytów i rencistów - 70 rodzin / 177 osób w tych rodzinach/.

Rodziny z dziećmi objęte pomocą - stan na 31.12.2010r. / w/g sprawozdania MPiPS-03 za 2010r./

Rodziny z dziećmi o liczbie dzieci:	Ogółem:	Liczba osób w rodzinie
1	62	86
2	60	236
3	50	248
4	30	178
5	16	112
6	2	16
7 i więcej	1	9
Ogółem:	221	885

Nie dbając o właściwe środowisko wychowawcze najmłodszych można zaprzepaścić szansę wychowania odpowiedzialnych samodzielnych dorosłych obywateli. Drugim po rodzinie środowiskiem wychowawczym młodego człowieka jest szkoła. Aktualnie w Gminie Opatówek funkcjonują : 3 Szkoły Podstawowe w Opatówku, Sierzchowie, Cieni Drugiej - do których uczęszcza 402 uczniów; 3 Zespoły Szkół utworzone ze szkoły podstawowej i gimnazjum w Chełmcach, Rajsku, Tłokini Wielkiej - do których uczęszcza 566 uczniów; 1 Gimnazjum w Opatówku- do którego uczęszcza 284 uczniów; 1 Publiczne Przedszkole w Opatówku obejmujące opieką 125 dzieci; przy szkołach działa 5 oddziałów przedszkolnych dla 122 dzieci łącznie; ponadto w 2010r. utworzono 3 Przedszkola w Chełmcach, Rajsku Tłokini Wielkiej dla 61 dzieci w ramach pozyskanych funduszy z EFS.

Bardzo ważną rolę w edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym pełni Zespół Szkół im. Stanisława Mikołajczyka. Na poziomie wyższym Wydział zamiejscowy Wyższej Szkoły Informatycznej w Łodzi, który kształci studentów w systemie zaocznym na kierunkach informatycznym i pedagogicznym.

Po zajęciach dzieci mają możliwość korzystania z 1 Świetlicy Środowiskowej GOPS- placówka wsparcia dziennego. Placówka ta nastawiona jest na kompensację braków, jakich ich wychowankowie doświadczają w środowisku domu rodzinnego.

Ponadto, jeśli rodzina nie spełnia należycie swoich funkcji, a pomoc oferowana przez placówki wsparcia dziennego nie wystarcza, dziecko pozbawione opieki rodziców może zostać umieszczone w rodzinie zastępczej. Sąd, o ile jest to tylko możliwe umieszcza dzieci w rodzinnych formach opieki zastępczej - zadania te leżą w kompetencji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

III. ZAŁOŻENIA i CELE PROGRAMU

Celem głównym przedstawionego Gminnego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2011-2020 dla Gminy Opatówek jest zapewnienie kompleksowej opieki oraz wsparcia dzieciom i rodzicom z terenu gminy.

W kontekście głównych problemów gminy tj. bezrobocia, wzrastającego poziomu ubóstwa oraz towarzyszących temu zjawisku patologiom społecznym (przestępczość, uzależnienia, przemoc w rodzinie itp.), sama rodzina, bez wsparcia i pomocy z zewnątrz, sobie nie poradzi.

Środowisko rodzinne to najważniejsze środowisko wychowawcze w życiu dziecka. Niepokojąca fala zjawisk patologicznych oraz bezrobocia przyczynia się do powstawania wielu sytuacji konfliktowych, których negatywne skutki najbardziej w swojej istocie dotyczą dzieci. Bywa, że dom rodzinny staje się dla zbyt wielu dzieci źródłem zagrożeń prawidłowego jego rozwoju, przemocy, negatywnych zachowań, lęku, upokorzenia, frustracji.

Dzieciństwo dzieci żyjących w takich rodzinach przestaje być bez troskie, szczęśliwe, staje się niezwykle trudne, bolesne, krzywdzące. W takich sytuacjach najczęściej zachodzi potrzeba zabrania dzieci z rodziny i umieszczenia ich w placówkach opiekuńczo- wychowawczych. Należy, zatem stworzyć taki system aby nie dopuszczać do sytuacji, kiedy dziecko musi opuszczać własną rodzinę naturalną. Umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo- wychowawczej powinno być ostatecznością. Dotychczasowe doświadczenia wskazują w pierwszej kolejności na ogromną potrzebę wsparcia rodzin naturalnych już na etapie, gdy problemy się rozpoczynają.

System opieki nad dzieckiem i rodziną oparty winien być na następujących podstawach:

- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny
- opieka powinna być zorganizowana w środowisku naturalnym, bliskim dziecku i rodzinie
- umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo- wychowawczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich możliwości wsparcia i pomocy rodzinie naturalnej i nie powinno przerwać więzi rodzinnych

Pomoc dziecku i rodzinie wymaga stałej i bezpośredniej współpracy wszystkich instytucji i organizacji pozarządowych odpowiedzialnych za wsparcie i pomoc rodzinie przeżywającej, okresowo lub trwale, problemy.

Program jest spójny z przyjętą Uchwałą Nr 17/10 Rady Gminy Opatówek z dnia 30 grudnia 2010r.

"Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatówek na lata 2011- 2020".

Zgodnie z ministerialnym Programem wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu gminnego programu opieki nad dzieckiem i rodziną wyodrębnionego obszary wokół których należy zaprogramować działania Gminy w zakresie pomocy dzieciom i rodzinie.

1. Poprawa stanu funkcjonowania rodziny.
2. Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym.
3. Doskonalenie procesu wychowawczego.
4. Poprawa stanu zdrowia populacji w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji.
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

Cele szczegółowe programu :

1. Wspieranie rodziny w kontaktach z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
2. Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej.
3. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo- wychowawczymi i dotkniętymi zjawiskiem przemocy.

W Gminie Opatówek system opieki nad dzieckiem i rodziną funkcjonuje w oparciu o strukturę organizacyjną obejmującą promowanie normalnie funkcjonujących rodzin, a także o:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku
- Świetlica Środowiskowa GOPS " Słoneczko" w Opatówku
- organizacje pozarządowe min. ZGm. Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Opatówku, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych " Dar Serca" w Opatówku itp.

- instytucje współpracujące: Sąd Rodzinny, Policja, Szkoły, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Kaliszu, Kościoły, Kuratorzy sądowi itp.

IV. Kierunki działań, zadania i oczekiwane efekty

I. Poprawa stanu funkcjonowania rodziny będzie opierała się na czterech podstawowych zadaniach:

1. Wspieranie potencjału rozwojowego rodziny.
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych.
3. Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.
4. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem.

Wspomaganie potencjału rozwojowego rodzin będzie odbywać się poprzez:

- a. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie.
- b. Wdrażanie programów edukacyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych służących rozwojowi rodziny.
- c. Analizę i monitoring systemu wspierającego rodzinę w wypełnieniu jej funkcji i zadań.
- d. Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny.
- e. Organizowanie kampanii informacyjnych o lokalnych instytucjach świadczących pomoc rodzinie (Wiadomości Gminne).
- f. Pomoc w rozwiązywaniu codziennym problemów rodzinnych udzielana rodzinom niewydolnym wychowawczo.
- g. Pomoc w poszukiwaniu pracy osobom długotrwale bezrobotnym- współpraca z PUP w Kaliszu.

Zagadnienia mające na celu wsparcie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo –wychowawczych:

- a. Pedagogizacja rodziców ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych ich dzieci oraz umiejętności wychowawczych rodziców.
- b. Wspieranie form współpracy instytucji oświatowych z rodzicami jako partnerami w procesie dydaktyczno-wychowawczych dzieci.
- c. Prowadzenie świetlic w placówkach oświatowych , przy parafiach, przy OSP na terenie Gminy
- d. Budowanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie oraz zagrożonych patologiami.
- e. Rozwijanie lokalnego systemu poradnictwa i edukacji dla rodziców służących rozpoznawaniu zagrożeń demoralizacją i uzależnieniami dzieci i młodzieży.
- f. Rozwijanie form krótkoterminowej opieki dla rodzin w kryzysie.

Budowanie systemu bezpieczeństwa socjalnego rodzin będzie realizowane poprzez:

- a. Diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin.
- b. Budowanie zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego.
- c. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodzin.

Wsparcie rodzin zagrożonych ubóstwem to działanie obejmujące:

- a. Udzielenie pomocy socjalnej rodzinie (różne formy).
- b. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole, oraz pomoc w przygotowaniu dzieci do szkoły (zakup podręczników, materiałów szkolnych, strojów sportowych itp.).
- c. Organizowanie dzieciom wypoczynku podczas wakacji i ferii (dofinansowanie obozów i kolonii).

II. Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym będzie realizowana poprzez:

1. Wzbogacenie oferty edukacyjnej.
2. Wspieranie uczniów uzdolnionych.
3. Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.

- 2.1. wzbogacenie oferty edukacyjnej będzie realizowane poprzez:
  - a. Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
  - b. Włączenie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na możliwości indywidualnego rozwijaniu umiejętności społecznych, przedsiębiorczości i planowania kariery.
  - c. Wprowadzanie profesjonalnych programów wychowawczo-profilaktycznych mających na celu uświadomienie dzieciom zagrożeń płynących z używania substancji psychoaktywnych oraz wzmacnianie pożądanych postaw.
  - d. Wyrównanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, zasiłki).
  - e. Wzbogacenie oferty edukacyjnej poprzez organizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, ofertę kulturalną, rozrywkową oraz sportową dla mieszkańców gminy.
- 2.2. wspieranie uczniów uzdolnionych:
  - a. Wypracowanie procedur monitoringu uczniów uzdolnionych, wspierania ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania.
  - b. Organizacja oferty edukacyjnej dla młodzieży szczególnie uzdolnionej.
- 2.3. wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych będzie odbywać się poprzez:
  - a. Stworzenie systemu usług wspierających proces edukacji uczniów niepełnosprawnych.
  - b. Tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.
- III. Doskonalenie procesu wychowawczego będzie realizowane przez trzy główne założenia:
  1. Wzmacnianie systemu norm i wartości gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania.
  2. Organizowanie form pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, logopedycznej i terapeutycznej
  3. Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem
- 3.1. Wzmacnianie systemu norm i wartości gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania to zadania obejmujące:
  - a. Kontynuowanie i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży zwłaszcza o profesjonalne programy wychowawczo-profilaktyczne.
  - b. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.
  - c. Poszerzanie profilaktyki szkolno-rodzicielskiej.
  - d. Uruchomienie grupy socjoterapeutycznej lub samopomocowej dla niedostosowanej młodzieży.
  - e. Wspomaganie rodzin wychowawczo tj. podjęcie działań niwelujących przyczyny niepowodzeń w szkole i rodzinie: likwidowanie wszelkich zakłóceń i zaburzeń komunikacji językowej i pomoc w przezwyciężaniu problemów dzieciom, które mają problemy z mówieniem, rozumieniem, pisanem i czytaniem, rozwijanie komunikacji językowej poprzez usprawnianie funkcji mowy i umiejętności wypowiedzenia się, doskonalenie komunikacji interpersonalnej, motywowanie dziecka do rozwijania zainteresowań i osiągania sukcesów na różnych płaszczyznach.
- 3.2. Organizację pomocy psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, prawnej, logopedycznej będzie realizowane poprzez:
  - a. Organizację warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu rozwiązywania problemów i radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
  - b. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin niewydolnych wychowawczo.

- c. Angażowanie różnych instytucji, w tym organizacji pozarządowych w realizację programów profilaktycznych i pomocowych działających na rzecz dzieci ze szczególnymi potrzebami rozwojowymi.
  - d. Terapię psychologiczną i pedagogiczną.
  - e. Konsultacje indywidualne i grupowe psychologiczne, terapeutyczne, pedagogiczne i logopedyczne.
  - f. Pomoc prawna dla rodzin.
- 3.3. Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem społecznym to działanie mające na celu:
- a. Zapewnienie opieki pedagoga lub/i psychologa w każdej szkole oraz w Świetlicy Środowiskowej GOPS "Słoneczko".
  - b. Inicjowanie programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym dzieci i młodzieży, w tym uzależnieniom, nieprzystosowaniu, wykluczeniu.
  - c. Prowadzenie lub udzielanie wsparcia dla świetlic opiekuńczo-wychowawczych, wiejskich oraz parafialnych.
  - d. Tworzenie warunków do zwiększania różnych form orientacji i poradnictwa zawodowego (spotkania z Doradcą zawodowym)
  - e. Udzielanie indywidualnych konsultacji psychologicznych i pedagogicznych, terapeutycznych, prawnych oraz logopedycznych
  - f. Warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz rodziców.
  - g. Pomoc dzieciom ze szczególnymi potrzebami wychowawczymi.

IV .Poprawa stanu zdrowia populacji w szczególności poprzez rozwój sportu o rekreacji to zadania związane z:

- 4.1. Rozwijaniem warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży.
Cel ten będzie realizowany poprzez: wykorzystanie gminnej bazy sportowej również stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych, rozbudowę infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego(place zabaw, boiska sportowe, ścieżki rowerowe) a także wyrównanie dysproporcji w dostępie dzieci i młodzieży do oferty sportowej.
- 4.2. Promocją form aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież oraz osoby starsze
- a. Realizacja projektów służących zdrowemu stylowi życia- min: rajdy rowerowe, Dzień Matki, Dzień Dziecka, Wigilie, zabawy integracyjne, Place zabaw dla dzieci, zajęcia sportowe, wycieczki itp..
  - b. Wspieranie plenerowych imprez sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży.
  - c. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży podczas wakacji i ferii, a także popołudniami.
  - d. Promocja różnych form turystyki szkolnej.
  - e. Wzbogacenie oferty sportowej placówek oświatowych (zajęcia pozalekcyjne).
  - f. Prowadzenie kampanii informacyjnych na temat inicjatyw i przedsięwzięć organizowanych dla dzieci i młodzieży.
- 4.3. Organizowaniem oraz włączaniem do ogólnopolskich kampanie edukacyjnych mających na celu promocję zdrowia, eliminowanie zagrożeń związanych z podejmowaniem ryzykownych dla zdrowia i życia zachowań.
- a. Kampanie edukacyjne realizowane na terenie szkół.
  - b. Kampanie profilaktyczne realizowane na terenie placówek oświatowych.
  - c. Przygotowanie lub zakup ulotek na temat zdrowego trybu życia i rozpropagowanie ich na terenie gminy.

V. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny.

- 5.1 Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności dzieci i młodzieży.
  - a. Wdrażanie programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne.
  - b. Włączanie się w realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych.
  - c. Systematyczna współpraca służb i instytucji mających za zadanie zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.
- 5.2 Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród mieszkańców, a w szczególności u dzieci i młodzieży i pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień oraz rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej
  - a. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży.
  - b. Ustawiczne szkolenie nauczycieli związane z zagrożeniem uzależnieniami.
  - c. Wdrażanie programów edukacyjnych z zakresu uzależnień dla rodziców.
  - d. Prowadzenie systematycznych dyżurów przez specjalistów : psycholog, prawnik, doradca zawodowy, pedagog, terapeuta, logopeda itp. w Świetlicy Środowiskowej GOPS "Słoneczko" w Opatówku.
  - e. Pomoc prawna i psychologiczna udzielana osobom uzależnionym i członkom ich rodzin.
  - f. Współpraca z ruchami samopomocowymi osób uzależnionych.
  - g. Kierowanie na leczenie odwykowe osób uzależnionych.
  - h. Wspieranie rodzin we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez: pracę socjalną, poradnictwo rodzinne, poradnictwo prawne oraz propagowanie wiedzy o specyfice negatywnych zachowań dzieci i młodzieży oraz o zagrożeniach z nimi związanych i pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie do działań samopomocowych.
  - i. Wspieranie rodziny dziecka niepełnosprawnego.
  - j. Pomoc rodzinom w zabezpieczeniu stosownej opieki nad osobami starszymi i chorymi w ramach usług opiekuńczych- sąsiedzkich.
  - k. Wczesna interwencja i wsparcie rodzin z dziećmi specjalnej troski, wielodzietnych, niepełnych, zagrożonych ubóstwem, niewydolnych wychowawczo.
  - l. Pomoc materialna, finansowa , pomoc w ramach współpracy z PUP w Kaliszu / pośrednictwo w znalezieniu pracy/.
  - m. Zwiększenie wychowawczych i środowiskowych funkcji szkół publicznych oraz Gminnego Ośrodka Kultury poprzez tworzenie i realizację programów edukacyjnych o tematyce profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy wśród dzieci i młodzieży, przeciwdziałania agresji wobec rówieśników, rozwój kół zainteresowań.
- 5.3 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
  - a. Tworzenie i realizacja gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - b. Kompleksowe zajmowanie się rodzinami, w których dochodzi do przemocy.
  - c. Monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności organizowanie współpracy służb.
  - d. Gromadzenie informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym i informowanie o tym mieszkańców gminy.
  - e. Inicjowanie działań zmierzających do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy.
  - f. Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego: terapii indywidualnej, grupowej, rodzinnej, odwykowej, pomocy w utworzeniu grup samopomocowych i wsparcia.
  - g. zapewnienie miejsc schronienia dla osób doświadczających przemocy i ich dzieci oraz objęcie specjalistyczną terapią sprawcy przemocy

Prowadzenie w/w zdań jest spójne z corocznie uchwalanymi przez Radę Gminy programami:

- Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii.

Oczekiwane efekty:

- 1/ Stworzenie ogólnodostępnej bazy informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny.
- 2/Wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych na terenie gminy.
- 3/Pomoc rodzinie w rozwiązaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej.
- 4/Zapewnienie dziecku dostosowanych do wieku potrzeb i możliwości oddziaływań opiekuńczych, wychowawczych, dydaktycznych lub socjalizacyjnych.
- 5/Odbudowanie relacji i więzi rodzinnych.
- 6/zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz osób starszych.
- 7/Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą.
- 8/Zacieśnienie lub odbudowywanie więzi rodzinnych i właściwych relacji między rodzicami i dziećmi.
- 9/Rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży.
- 10/Ograniczenie zjawiska uzależnienia od pomocy i powielania wzorów patologii poprzez aktywizowanie rodziny do podejmowania zadań zmierzających do reintegracji.
- 11/Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.
- 12/Poprawa funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej w wypełnianiu swoich zadań w stopniu umożliwiającym dobre przygotowanie dzieci do pełnienia ról życiowych w społeczeństwie.
- 13/Zapewnienie należytej opieki dzieciom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
- 14)Budowa mieszkań socjalnych.
- 15/Opieka nad chorymi w ich domach.

V. Adresaci Programu

1. Rodziny niewydolne wychowawczo
2. Rodziny ubogie i zagrożone ubóstwem
3. Rodziny niepełne
4. Rodziny wielodzietne
5. Rodziny dotknięte przemocą
6. Rodziny dysfunkcyjne
7. Rodziny zastępcze
8. Rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym

VII. Realizatorzy Programu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku przy współpracy:

- Organizacje pozarządowymi realizującymi zadania statutowe z zakresu pomocy społecznej, rozwoju kultury i sportu oraz wolontariatu
- Świetlica Środowiskowa "Słoneczko" w Opatówku
- Urząd Gminy w Opatówku
- Policja
- Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół Gminy Opatówek
- Placówki oświatowe na terenie gminy
- Gminny Ośrodek Zdrowia
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny w Opatówku
- Gminny Ośrodek Kultury
- Kościół

A także:

- Sąd Rejonowy w Kaliszu
- Prokuratura Rejonowa w Kaliszu
- Komenda Powiatowa Policji w Kaliszu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Inne instytucje działające na rzecz mieszkańców naszej gminy i naszego kraju

VII. Finansowanie działań

Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku przeznacza na realizację działań przede wszystkim środki własne, a także środki z budżetu Gminy przeznaczone na realizację poszczególnych zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii, przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Ponadto w ramach realizacji kolejnych zadań Gmina oraz GOPS będzie biegać się o dofinansowanie z innych źródeł min: ze środków funduszy pomocowych, środków budżetu państwa i województwa przeznaczonych na realizację różnych programów, jak również dodatkowo środki zewnętrzne z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

VIII. Ewaluacja programu

Gminny Program profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2011-2020 będzie podlegał weryfikacji i w miarę potrzeb może ulegać zmianom. Sprawozdanie dotyczące etapów realizacji, na których znajdują się poszczególne zadania w nim zawarte będzie uwzględnione w rocznym sprawozdaniu z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatówku.

IX. Zakończenie

Wychodzi się z założenia, że dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w jego rodzinie. Dlatego też należy podejmować działania, aby jak najdłużej utrzymać dziecko w środowisku rodzinnym. Osiągniemy to dzięki kompleksowej współpracy wszystkich jednostek zaangażowanych w działalność pomocową dla dziecka i rodziny. W szczególności ważne jest oddziaływanie środowiska, w którym dziecko spędza najwięcej czasu poza domem, czyli szkoły. Niezwykle cenna jest współpraca Szkoły z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Gmina Opatówek posiada 1 Świetlicę Środowiskową GOPS " Słoneczko" w Opatówku. Nie zabezpiecza ona jednak wszystkich potrzeb gminy w tym zakresie. Niezbędne jest tworzenie nowych Świetlic Środowiskowych i Świetlic Socjoterapeutycznych.

W działaniach na rzecz najmłodszych członków naszej społeczności nie można zapomnieć

o dziecku w wieku prenatalnym. Sprawa ważna wydaje się stworzenie programów i podjęcie działań, które będą ciekawą propozycją dla rodzin oczekujących narodzin nowego członka tejże rodziny. Stworzenie tzw. "szkół rodzenia" poza strukturą Narodowego Funduszu Zdrowia mogłoby być jedną z takich propozycji.

Dla realizacji celów w)w programu niezbędny jest rozwinięty i szybko reagujący system wsparcia środowiskowego i poradnictwa rodzinnego dla rodzin, które znalazły się w sytuacji kryzysowej wraz z pomocą terapeutyczną, socjalną, logopedyczną, psychologiczną, pedagogiczną i prawną przeznaczoną dla rodzin dysfunkcyjnych.

Uzasadnienie

do UCHWAŁY NR 46/11 RADY GMINY OPATÓWEK z dnia 23 marca 2011 r.

w sprawie: przyjęcia do realizacji Gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2011-2020- program wchodzący w skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 13 ustawy o pomocy społecznej/Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami/ do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy tworzenie gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. W 1999 roku system pomocy dziecku i rodzinie został zreformowany. Reformy w tej dziedzinie były konsekwencją ratyfikowania przez Polskę w dniu 7 lipca 1991 roku Konwencji Praw Dziecka. Prace nad projektem z polskiej inicjatywy) Komisja Praw Dziecka ONZ rozpoczęła się w 1978 roku. Ostateczny tekst Konwencji Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych uchwaliło 12 listopada 1989 roku. Dokument ten jest aktem prawa międzynarodowego, który w sposób wszechstronny i kompleksowy ujmuje problematykę praw dziecka. Konwencja jest nazwana Światową Konwencją Dziecka.

Decentralizacja funkcji społecznych państwa związana z przedmiotową reformą wprowadziła zasadnicze zmiany funkcjonowania w Polsce systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W wyniku tych zmian opieka nad dzieckiem i rodziną stała się integralną częścią, szerokiego systemu pomocy społecznej, w którym gminie powierzono zadania zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci mieszkających na jej terenie.

Nowe zjawiska społeczne wymagają przede wszystkim diagnozy, w pierwszym rzędzie opisu i wyjaśnienia mechanizmów, uwarunkowań i skutków, w dalszej kolejności pojawia się potrzeba planowania, prognozowania ich rozwoju i monitorowania.

Program jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie jaki i odległej perspektywie. Zasady realizacji długofalowej polityki profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie jak i w dalszym powinny być podejmowane na podstawie niniejszego programu.

W związku z powyższym wywołanie niniejszej uchwały jest uzasadnione.